

**PRIJEDLOG
LOKALNOG AKCIONOG PLANA
ZA PROVEDBU
UN REZOLUCIJE 1325 U OPĆINI ILIJAŠ
ZA PERIOD 2016 – 2017. GODINE**

oktobar/listopad 2015. godine

Sadržaj

Sadržaj.....	2
1. UVOD.....	3
2. MEĐUNARODNI I DOMAĆI PRAVNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA.....	5
2.1. Međunarodni okvir.....	5
2.2. Domaći pravni okvir.....	7
3. SARADNJA NA PROJEKTU IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA UN REZOLUCIJE 1325 NA LOKALNOM NIVOU.....	9
4. ANALIZA POČETNOG STANJA PROVEDBE UN REZOLUCIJE 1325 “ŽENE, MIR I SIGURNOST” U OPĆINI ILIJAŠ	9
4.1. Profil Općine Ilijaš.....	9
4.2. Institucionalni i pravni okvir za ravnopravnost spolova u Općini Ilijaš.....	11
4.3. Identifikacija prioritetnih oblasti za provedbu UNSCR 1325 u Općini Ilijaš.....	12
4.3.1. Uspostavljanje institucionalnog i pravnog okvira za ravnopravnost spolova u Općini Ilijaš.....	12
4.3.2. Podizanje svijesti stručne i šire javnosti o pitanjima rodne ravnopravnosti i važnosti unaprijeđenja sigurnosti žena i djevojčica u lokalnim zajednicama.....	13
4.3.3. Povećanje prilika za socio-ekonomsko osnaživanje žena na području općine Ilijaš, posebno u njenim ruralnim dijelovima.....	14
5. LOKALNI AKCIONI PLAN (MATRICA LOGIČKOG OKVIRA).....	15
6. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE.....	21

1. UVOD

Neravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini, tradicionalne percepcije i prakse, diskriminacija žena, nedovoljna iskorištenost - "rasipanje" oko polovine raspoloživog ljudskog kapitala, ima negativne posljedice na razvoj privrede i društva u cjelini. Dvadeset godina nakon rata, životi žena u BiH i dalje su pod utjecajem posljedica rata. Povećanje nasilja u poslijeratnom periodu prema slabijima, uglavnom nad ženama i djecom, postala je svakodnevica. Ova pojava je vezana za siromaštvo, stres, nezaposlenost i neo-konzervativne stavove o ulozi žene u privatnom i javnom životu.

Potrebni su dugoročni naponi i posvećenost društva da bi se osiguralo održivo planiranje i provođenje politike ravnopravnosti spolova na svim nivoima vlasti u BiH. Zakonska regulativa, usklađena sa međunarodnim standardima, te institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini (prvenstveno državna Agencija za ravnopravnost spolova i entitetski gender centri) uspostavljeni su kao dio sveukupnih nastojanja za poboljšanje ravnopravnosti žena i muškaraca u BiH, u vrijeme kada pitanja spola/roda nisu bila prepoznata kao razvojni prioritet. Nevladine organizacije u BiH, gender institucionalni mehanizmi i međunarodne organizacije sarađuju na realizaciji projekata koji doprinose promociji i primjeni domaćih i međunarodnih standarda za ravnopravnost spolova u svim oblastima društvenog djelovanja.

Sigurnosni problemi koji pogađaju žene i ostale ranjive grupe u lokalnim zajednicama rijetko se uzimaju u obzir prilikom formulisanja lokalnih sigurnosnih politika i prilikom provođenja aktivnosti koje treba da poboljšaju sigurnost stanovnika/ca neke općine. Nekoliko je razloga za takvo stanje. Prvo, žene nisu dovoljno konsultovane o svojim bezbjednosnim potrebama. Predstavnici/ce lokalne samouprave, institucija sektora sigurnosti (policije i pravosuđa) rijetko sagledavaju bezbjednosne probleme iz rodne perspektive. To je zato što ne uviđaju da žene i djevojke imaju drugačije bezbjednosne potrebe od muškaraca. One su manje zastupljene u lokalnim vlastima, zbog čega su rijetko u poziciji da odlučuju o rješavanju bezbjednosnih problema u svojim zajednicama.

Žene često predstavljaju većinu u općinskim komisijama za ravnopravnost spolova. Ipak, članovi i članice ovih komisija nemaju dovoljno razumijevanje o tome kako su teme iz oblasti rodne ravnopravnosti i sigurnosti povezane. Stoga se rijetko bave bezbjednosnim problemima koji pogađaju žene i druge ranjive grupe (nacionalne manjine, mlade, starije osobe). Izuzetak predstavlja nasilje u porodici, kome je u posljednje vrijeme posvećena nešto veća pažnja.

Različiti sigurnosni problemi poput svih oblika nasilja i diskriminacije na osnovu spola, vršnjačkog nasilja, trgovine ljudima, ekonomska nesigurnost, infrastrukturni problemi u jednoj zajednici, kao što je i općina Ilijaš, drugačije pogađaju žene i muškarce. To zahtijeva da se prilikom osmišljavanja aktivnosti i mjera za prevenciju i rješavanje ovih problema uzme u obzir činjenica da su pojedine grupe (žene, djevojčice, dječaci, stare i nemoćne osobe) više izložene nekim prijetnjama (i kojim), na

kojim mjestima dolazi do ugrožavanja sigurnosti, šta je uzrok nesigurnosti i sl. Da bi lokalne politike, strategije i druge aktivnosti usmjerene ka povećanju sigurnosti u lokalnim zajednicama bile djelotvorne, potrebno je da u obzir budu uzeti različiti izvori nesigurnosti, kao i različite potrebe žena i muškaraca.

Sigurnost zajednice može se ostvariti samo ukoliko se promovira sudjelovanje žena u životu zajednice, ukoliko se stvaraju partnerstva između različitih institucija i tijela i ukoliko se žene uključe u procese donošenja odluka. Žene je, zato, potrebno uključiti u proces utvrđivanja bezbjednosnih prioriteta u lokalnoj zajednici. U konsultacije treba uključiti i žene iz marginalizovanih zajednica, žrtve nasilja i diskriminacije, kao i žene koje nisu žrtve, kako bi prilikom odlučivanja o prioritetima bezbjednosne politike u obzir bila uzeta i njihova gledišta. Konsultovanje je naročito važno tokom izrade lokalne strategije sigurnosti i akcionih planova. Pored direktnog kontakta sa korisnicima/ama ovih politika, potrebno je što ranije u izradu relevantnih dokumenata uključiti i predstavnike/ce općinskih komisija za ravnopravnost spolova.

Akcioni plan za implementaciju UN Rezolucije 1325 u općini Ilijaš izrađen je na osnovi prethodne analize situacije, te u konsultacijama sa predstavnicima/ama općinskih struktura, relevantnih institucija, ustanova i nevladinih organizacija. Ova analiza inkorporirana je u Akcioni plan i na osnovu njenih nalaza i preporuka definisana su tri prioriteta, odnosno tri strateška cilja. Ovaj dokument u budućnosti može predstavljati osnovu za izradu drugih planova i programa u pojedinim sektorima, prilagođavanje postojećih planskih dokumenata, te kreiranje podloge za praćenje napretka i ohrabrivanje saradnje i dogovora u planiranju između različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Preduslov kvalitetne i pravovremene implementacije ovog akcionog plana jeste prepoznavanje njegovog značaja od strane sveukupne lokalne zajednice i viših nivoa vlasti, ali i uspostava Akcionim planom predviđenih mehanizama za njegovu implementaciju, izvještavanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju, a što je zadatak koji Općini, ali i svim drugim akterima u lokalnoj zajednici, predstoji u periodu implementacije.

2. MEĐUNARODNI I DOMAĆI PRAVNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Međunarodni okvir

Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija, kao tijelo odgovorno za međunarodni mir i sigurnost, usvojilo je 31.10.2000. godine **Rezoluciju 1325 „Žene, mir i sigurnost“**. Rezolucija 1325 je prva Rezolucija Vijeća sigurnosti koja se konkretno bavi uticajem rata na žene i djevojčice i ženskim doprinosom rješavanju konflikta i održivom miru. Ona poziva na puno i ravnopravno učešće žena u procesu prevencije i rješavanja sukoba, te izgradnji međunarodnog mira i sigurnosti. Donošenje Rezolucije 1325 je naročito značajno ukoliko se uzme u obzir činjenica da je u posljednjim decenijama priroda rata izmijenjena, te da su civilne osobe sve češće izložene ratnim djelovanjima. Žene i djevojčice se uključuju u ratne sukobe, a zlostavljanje i silovanje žena i djevojčica širom svijeta je postalo važno oružje rata i jedna od metoda ekstremne torture. To zahtijeva povećanu zaštitu za žene i djevojčice, kako u konfliktnim, tako i u postkonfliktnim situacijama, što je naročito istaknuto donošenjem pratećih rezolucija, koje se oslanjaju na UN Rezoluciju 1325, kao što su rezolucije 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013) i 2122 (2013).

UN Rezolucija 1820 (2008), odnosi se na pitanja seksualnog nasilja u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama. Ona naglašava značaj prevencije seksualnog nasilja nad ženama i kažnjavanja počinitelja, što je od naročitog značaja za procese pomirenja i izgradnju trajnog i održivog mira. S tim u vezi, silovanja i ostali oblici seksualnog nasilja u toku i nakon oružanog sukoba mogu se smatrati ratnim zločinom i zločinom protiv čovječnosti.

UN Rezolucija 1888 (2009) obraća posebnu pažnju na zaštitu žena i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima. Ona se oslanja na Rezoluciju 1820 i zahtijeva imenovanje specijalnog predstavnika generalnog sekretara, te formiranje ekspertnih timova, koji bi djelovali u okviru Ujedinjenih naroda na terenu, u cilju djelotvornije koordinacije, implementacije i izvještavanja o primjeni UN R 1820.

UN Rezolucija 1889 (2009) stavlja akcenat na zaštitu žena i djevojčica u postkonfliktnim situacijama. Ona poziva na preduzimanje dodatnih mjera za povećanje učešća žena u svim fazama: rješavanju sukoba, postkonfliktnom planiranju i izgradnji mira, uključujući donošenje političkih i ekonomskih odluka, suzbijanje stereotipa i promoviranje ženskog liderstva i kapaciteta, upravljanje programima pomoći, te podršku ženskim organizacijama.

UN Rezolucija 1960 (2010) je donesena kao odgovor na spor napredak u rješavanju pitanja seksualnog nasilja u oružanim sukobima, posebno nad ženama i djecom. Ona poziva na stvaranje konkretnih koraka i institucionalnih mehanizama za prevenciju i zaštitu od seksualnog nasilja u sukobima, kao ozbiljne povrede ljudskih prava i međunarodnog prava.

UN Rezolucija 2106 (2013) ukazuje na spor napredak u implementaciji važnih aspekata Rezolucije 1960 i poziva na efikasnije korake u procesuiranju i reagiranju na slučajeve seksualnog nasilja, što bi znatno doprinijelo održavanju međunarodnog mira i sigurnosti.

Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2017. godine.

UN Rezolucija 2122 (2013) poziva na kontinuiranu implementaciju UN Rezolucije 1325 i nacionalnih akcionih planova, te unaprijeđenje sistema koordinacije, monitoringa i evaluacije. Ona poseban fokus stavlja na žensko liderstvo i veće učešće žena u praćenje napretka u rješavanju konflikata i očuvanju mira.

UN Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979), se primjenjuje u Bosni i Hercegovini od 1993. godine, dok je Opcioni protokol potpisan 2002. godine. Bosna i Hercegovina, kao država članica, podnosi redovne izvještaje UN CEDAW Komitetu o primjeni Konvencije (CEDAW izvještaj). Tokom 2013. godine odbranjen je Četvrti i peti CEDAW izvještaj nakon čega je Komitet dostavio Zaključna zapažanja i preporuke za Bosnu i Hercegovinu (CEDAW preporuke). Dio preporuka poziva na puno sprovođenje Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 (2000) kroz Akcioni plan za BiH i razvije konkretne mjere za povećanje učešća žena u procesima odlučivanja o postkonfliktnim politikama i strategijama, uzimajući u obzir potrebe žena i djevojčica, naročito onih koje se odnose na njihovu društvenu rehabilitaciju i ponovnu integraciju.

Pekińska deklaracija i Platforma za akciju (1995) u poglavlju: Žene i oružani sukobi, poziva na preduzimanje sveobuhvatnih institucionalnih promjena kako bi se smanjili vojni izdaci i omogućila globalna promocija ljudskih prava i nenasilnog rješavanja konflikata. Deklaracija, također, naglašava da je neophodno obezbjediti učešće žena u procesima zaključivanja mira i rješavanja konflikata, kao i zaštitu žena u ratnim područjima i izbjegličkim logorima.

Preporuka CM/Rec (2007)17 Komiteta ministara Vijeća Evrope „Standardi i mehanizmi za ravnopravnost spolova” u oblasti: Konflikt i postkonfliktni period, poziva na potpuno sprovođenje relevantnih međunarodnih pravnih instrumenata, naročito UN Rezolucije 1325 i naglašava potrebu da se: učešće žena u odlučivanju o sprječavanju i razrješenju konflikta mora povećati budući da žene mogu dati značajan doprinos, naročito u pogledu izgradnje mira i sprječavanja daljih konflikata. Njihovo učešće u odlučivanju i mehanizmima za zaštitu, rukovođenju i razrješenju konflikta, uključujući i mirovne pregovore, i demokratizaciju društava nakon konflikta, ne smije da bude ispod 40 % što se smatra minimalnim pragom jednakosti.

Domaći pravni okvir

Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, ustavi kantona i Statut Brčko distrikta BiH svim građanima i građankama Bosne i Hercegovine garantuju pravo učešća u političkim strankama, sudjelovanje u javnim poslovima, jednakopravnost pristupa javnim službama i pravo da biraju i da budu birani. Ustav Bosne i Hercegovine, međutim, ne propisuje općenitu obavezu određene zastupljenosti spolova (kvota, proporcija, paritet i sl.) u javnom životu, niti posebnu obavezu u pogledu zastupljenosti u zakonodavnoj, izvršnoj ili sudskoj vlasti, ali sadrži odredbe o zabrani diskriminacije po osnovu spola u procesu uživanja prava i sloboda utvrđenih u Ustavu BiH i u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava.

Pitanje ravnopravnosti spolova je regulirano i u brojnim drugim zakonskim i podzakonskim aktima države i entiteta.

Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 32/10) u članu 20. (oblast koja se odnosi na Javni život) propisuje ravnopravnu zastupljenost oba spola u upravljanju i procesima odlučivanja. Radi bržeg postizanja ravnopravne zastupljenosti spolova u kreiranju politika i donošenju odluka na svim nivoima organiziranja vlasti u Bosni i Hercegovini, prilikom noveliranja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, član 20. je usklađen sa Preporukom (2003)3 Odbora ministara Vijeća Evrope, koja propisuje da: „Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu od 40% u državnim tijelima na svim nivoima organizacije vlasti i tijelima lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke...“

Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 07/14) usaglašen je sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, te u članu 4.19. stav 4. propisuje da ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen s najmanje 40% ukupnog broja kandidata na listi. Pored obaveznog postotka, kvota u Bosni i Hercegovini također je uvela obavezni poredak pri rangiranju. To pravilo nalaže najmanje jednog (1) kandidata manje zastupljenog spola među prva dva (2) kandidata, dva (2) kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet (5) kandidata i tri (3) kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam (8) kandidata itd. Centralna izborna komisija će odbiti listu stranke ako ona nije sastavljena prema pravilu o kvoti.

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2013-2017. godine (GAP BiH; „Službeni glasnik BiH“, br. 98/13) je strateški dokument koji sadrži strateške ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi. On daje smjernice za izradu godišnjih operativnih planova na entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou. GAP BiH prati prioritete svih nivoa organizacije vlasti u Bosni i Hercegovini, oslanjajući se na prethodni Gender akcioni plan BiH (2006-2011. godine) i druge relevantne strateške dokumente države i entiteta, te dokumente Vijeća Evrope, Evropske unije i Ujedinjenih naroda.

Gender akcioni plan navodi da Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i Rezolucija Evropskog parlamenta o učešću žena u mirnom rješavanju sukoba (2000/2025(INI)) daju upute i smjernice vladama Bosne i Hercegovine i entiteta kao i ostalim akterima za preduzimanje odgovarajućih mjera kako bi unaprijedili položaj žena u društvu i spriječili svaki oblik nasilnog rješavanja problema. Prioritetna oblast u okviru drugog strateškog cilja GAP-a: Praćenje i unaprijeđenje primjene domaćih i međunarodnih standarda za ravnopravnost spolova definiira obavezu Agencije za ravnopravnost spolova BiH da koordinira i prati primjenu UN Rezolucije 1325, kao i izradu i provedbu Akcionog plana za implementaciju ove rezolucije u Bosni i Hercegovini.

Prvi Akcioni plan za implementaciju UNSC Rezolucije 1325 u BiH, Vijeće ministara BiH je usvojilo 27.07.2010. godine. Tokom 2013. godine izvršena je neovisna procjena implementacije ovog Plana, čiji su nalazi i preporuke poslužili za izradu novog Akcionog plana za period 2014-2017. godine. Kao što je slučaj i kod prethodnog Plana, procesom izrade novog Plana rukovodila je Agencija za ravnopravnost spolova, uz puno učešće svih institucija predstavljenih u Koordinacionom odboru za praćenje Akcionog plana, te uz konsultacije sa nevladinim organizacijama. Tokom kreiranja novog AP uspostavljena je i Koordinaciona grupa NVO koje se bave primjenom UNR 1325 i potpisan Memorandum o saradnji ovih NVO i Koordinacionog odbora.

Struktura novog AP sadrži sve ciljeva iz prethodnog plana, ali su oni grupisani unutar tri osnovne kategorije (prema UN Rezoluciji 1325): **ravnopravno učešće, prevencija i zaštita**.

Definisana su 3 strateška cilja:

1. Povećano učešće žena na mjestima donošenja odluka, u vojsci, policiji i mirovnim misijama
2. Povećan stepen humane sigurnosti
3. Unaprijeđeni uslovi i pristup provedbi AP UNSCR 1325

U Akcioni plan uvodi se jedan **novi koncept - koncept ljudske sigurnosti**, koji počiva na činjenici sigurnost ne znači samo zaštitu države ili institucije, već i individua ili grupa od straha i prijetnji sa kojima se svakodnevno suočavaju. Pristup humane sigurnosti je olakšao put ka uvođenju principa ravnopravnosti spolova u sektor sigurnosti, jer je omogućio da se na kvalitativno drugačiji način razmatra sigurnost države na svim nivoima vlasti u BiH, a posebno u lokalnim zajednicama, te da se ponude nova rješenja koja bi stepen sigurnosti građana i građanki podigla na viši nivo.

3. SARADNJA NA PROJEKTU IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA UN REZOLUCIJE 1325 NA LOKALNOM NIVOU

Uvođenju pomenutog koncepta ljudske sigurnosti prethodilo je donošenje lokalnih akcionih planova u 5 pilot opština u BiH, a u okviru projekata koje su 2 nevladine organizacije realizovale u saradnji sa Agencijom za ravnopravnost spolova BiH (uz finansijsku podršku UN Women u BiH i FIGAP programa). Analize stanja sigurnosti sa aspekta ravnopravnosti spolova u ovim lokalnim zajednicama ukazale su na važnost lične sigurnosti građana i zaštitu od svih oblika svakodnevnog zastrašivanja i ugrožavanja sigurnosti (fizička nesigurnost: nasilje na osnovu spola, nasilje usljed neosvjetljenih ulica, nedostupnosti javnog saobraćaja; politička nesigurnost: diskriminacija na osnovu spola; ekonomska nesigurnost, ekološka nesigurnost, zdravstvena itd). To je ukazalo na potrebu da se koncept ljudske sigurnosti uvede u novi Akcioni plan na državnom nivou.

Uvođenje koncepta ljudske sigurnosti daje mogućnost nastavka rada u lokalnim zajednicama. Ove inicijative, kroz koje se identifikuju lokalni prioriteti i prepreke u ostvarivanju sigurnosti žena u lokalnim zajednicama, predstavljaju inovativan primjer, na globalnom nivou, kako se UN Rezolucija 1325 provodi na lokalnom nivou vlasti u BiH.

Projekt pod nazivom **“Ravnopravnost spolova – put ka ostvarivanju ljudske sigurnosti”**, koji provodi NVO „Andante SEE“ u saradnji sa Agencijom za ravnopravnost spolova BiH i uz finansijsku podršku iz sredstava FIGAP programa (Programa implementacije Gender akcionog plana za BiH), ima za cilj da doprinese povećanju nivoa sigurnosti lokalnih zajednica kroz poštivanje i primjenu domaćih i međunarodnih standarda za ravnopravnost spolova, te regionalnoj razmjeni dobrih praksi. Dio aktivnosti projekta usmjeren je na podršku odabranoj općini (Ilijaš) u razvijanju lokalnog akcionog plana za implementaciju UN Rezolucije Vijeća sigurnosti 1325. Iskustva iz ove općine će se koristiti kao model za druge općine u procesu izrade i donošenja akcionih planova. Prije izrade lokalnog plana provedena je analiza postojećeg stanja provedbe UN Rezolucije 1325 “Žene, mir i sigurnost”, odnosno analiza stanja sigurnosti sa aspekta ravnopravnosti spolova i mapiranje potreba u navedenoj pilot općini (Baseline studija). Analiza je pokazala nepostojanje kapaciteta za izradu lokalnih politika koje se odnose na pitanja sigurnosti građana i građanki, pogotovo uzimajući u obzir različite potrebe žena i muškaraca.

4. ANALIZA POČETNOG STANJA PROVEDBE UN REZOLUCIJE 1325 “ŽENE, MIR I SIGURNOST” U OPĆINI ILIJAŠ

Profil općine Ilijaš - opći podaci

Općina Ilijaš se nalazi u središnjem dijelu Bosne i Hercegovine (BIH), sjeverozapadno od Sarajeva, u dolini rijeke Bosne, i uz magistralni put Sarajevo–Tuzla, a pripada Kantonu Sarajevo Federacije

Bosne i Hercegovine. Općina se prostire na oko 309 km² i graniči sa općinama: Visoko, Breza, Vareš, Olovo koje pripadaju Zeničko-dobojskom kantonu, općinama Sokolac i Istočni Stari Grad, koje pripadaju Republici Srpskoj i općinama Vogošća, Stari Grad, Novi Grad, Centar i Ilidža koje pripadaju Sarajevskom kantonu. Općina se nalazi na raskrsnici puteva koji je povezuju sa susjednim općinama, kao i sa svim dijelovima BiH. Smještena je na nadmorskoj visini od 500 do 1200 m, a odlikuje je ravničarsko-brežuljkasti i planinsko-brdski teren. S obzirom na geografske karakteristike prostor koji zauzima općina moguće je podijeliti na dvije cjeline: donji i gornji Ilijaš.

Općinu Ilijaš čini 85 naseljenih mjesta koja su po teritorijalnom principu organizirana u 14 mjesnih zajednica (MZ). Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, općina je imala 25.184 stanovnika, od čega 11.325 (45%) Srba, 10.585 (42%) Bošnjaka, 1.736 (7%) Hrvata i 1.483 (6%) Ostalih. Površina općine je smanjena uspostavljanjem međuentitetske linije razgraničenja, a za vrijeme i nakon rata došlo je do značajnih demografskih promjena, pa je ukupni broj stanovnika općine smanjen za oko 18,6% u odnosu na posljednji prijeratni popis stanovništva. U općini trenutno ima oko 6.368 domaćinstava, dok ih je 1991. godine bilo 7.327. U općini je trenutno nastanjeno 20.504 stanovnika, a prosječan broj članova domaćinstva je 3,2. Ratom uzrokovana migracija stanovništva je rezultirala i značajnom promjenom etničke strukture stanovništva.

Nakon reintegracije općine 1996. godine, stambeni fond je bio gotovo u potpunosti uništen, a većina povratnika je imala status interno raseljenih osoba. Danas u općini živi oko 1.400 stanovnika sa priznatim statusom raseljenih osoba (ili oko 8% stanovnika općine). Među raseljenima koji su se odlučili za ostanak u Ilijašu, najveći broj je osoba iz istočne Bosne, odnosno općina Srebrenica, Bratunac, Bijeljina, Zvornik, Višegrad, Vlasenica, Rogatica i Sokolac (prema procjenama općinskih službi oko 20% od ukupnog broja stanovnika).

Bolja socioekonomska situacija, relativno niska cijena nekretnina u općini Ilijaš, pripadanje Kantonu Sarajevo, gdje je problematika socijalne zaštite bolje riješena u odnosu na druge dijelove BiH, kao i nedovoljan broj donacija za obnovu porušenih objekata, popravku infrastrukture i projekte održivog povratka stanovništva na područje istočne Bosne, neki su od opredjeljujućih faktora za ostanak raseljenih lica na području općine Ilijaš.

Ako poredimo situaciju od 1991. i 2005. godine, možemo zaključiti da su se desile značajne promjene u odnosu urbanog i ruralnog stanovništva, obzirom da je udio ruralnog stanovništva u ukupnom stanovništvu sa 73% iz 1991. godine smanjen na 42% u 2005. godini. Prema procjenama općinskih službi, približno 85% stanovništva općine je nastanjeno na svega 25% općinske teritorije.

Institucionalni i pravni okvir za ravnopravnost spolova u Općini Ilijaš

Analizirajući institucionalni i pravni okvir za ravnopravnost spolova u Općini Ilijaš, može se konstatovati sljedeće:

Statut Općine Ilijaš – prečišćeni tekst, iz 2009. godine nije usklađen sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova BiH jer:

- Odredbe Statuta ne sadrže zabranu diskriminacije po osnovu spola, zabranu nasilja po osnovu spola, zabranu seksualnog uznemiravanja po osnovu spola;
U poglavlju *II ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA I SARADNJA SA OMBUDSMENIMA*, date su samo generalne odredbe koje se oslanjaju na odredbe člana II.A.1-7 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i međunarodne instrumente sadržane u aneksu Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Ne spominje se zaštita od diskriminacije na osnovu spola.
- Odredbe Statuta ne osiguravaju statutarna rješenja kojima se reguliše način izbora rukovodstva Općinskog vijeća (predsjedavajući, zamjenik predsjedavajućeg) ili koja će obezbijediti ravnopravnu zastupljenost oba spola;
- Statut nije pisan rodno osjetljivim jezikom - u tekstu Statuta koristi se samo jedan gramatički rod - muški;
- Ne sadrži obavezu općinskih službi i drugih pravnih lica čiji je osnivač Općina, vođenje statističkih podataka iz oblasti njihovog djelovanja i razvrstavanje tih podataka po spolu;
- Ne sadrži rješenja koja pri formiranju organa Mjesnih zajednica garantiraju ravnopravnu zastupljenost oba spola.

Poslovnik OV Ilijaš, koji je donesen 2010. godine, sadrži samo jedan segment koji, barem formalno pravno, sadrži komponentu ravnopravnosti spolova. To je član 46. u kojem su pobrojane komisije kao stalna radna tijela koja obrazuje Općinsko vijeće. Među pobrojanim komisijama i odborima predviđena je i Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge. U članu 54. definisane su obaveze ove komisije. Poslovnik OV Ilijaš je pisan isključivo u muškom gramatičkom rodu, dakle uz potpuno odsustvo rodno osjetljivog pristupa jeziku kojim je pisan.

Strategija održivog razvoja Općine Ilijaš 2013-2017. godine ne uključuje komponentu ravnopravnosti spolova. Podaci vezani za broj stanovnika, obrazovnu strukturu nisu razvrstani po spolu. Jedino podaci o lokalnoj samoupravi navode da od 30 zaposlenih žena u općinskoj upravi 4 obnašaju rukovodeće funkcije kao pomoćnice načelnika. To je jedna od rijetkih opservacija koja ukazuje na rodni aspekt, ali sve se završava na tome, dakle nema analize problema iz perspektive ravnopravnosti spolova. Indikatori ekonomskog i ruralnog razvoja, kao ni indikatori društvenog razvoja, nisu rodno senzitivni. Analiza stanja pokazuje potpuno odsustvo analize po osnovu različite situacije, potreba i mogućnosti žena i muškaraca. Prioriteti i strateški ciljevi, predviđeni programi i projekti, uključujući i top 10 navedenih projekta ukazuju na potpuno odsustvo inicijativa vezanih za unaprijeđenje

ravnopravnosti spolova, ali se može konstatovati, da bi određeni planirani projekti, pogotovo infrastrukturne prirode, ukoliko se realizuju, mogli doprinijeti većoj sigurnosti žena i djevojčica u Ilijašu.

Analiza općinskih dokumenta pokazuje da su pitanja ravnopravnosti spolova u veoma maloj mjeri integrisana u dokumente koji regulišu rad općinskih organa, kao i u općinske strateške dokumente. To ukazuje na nedovoljno razvijenu svijest i razumijevanje ovih pitanja i nerazvijene kapacitete za primjenu standarda ravnopravnosti spolova u radu lokalne uprave.

Identificiranje prioriteta za provedbu UNSCR 1325 u općini Ilijaš

Ugrožavanje sigurnosti žena i djevojčica u lokalnim zajednicama obično se veže za fizičko, seksualno, psihičko i ekonomsko nasilje, slabu infrastrukturu, nedostatnu zakonsku regulativu kao i nepostojanje efikasne koordinacije između institucija, policije i građana. Analiza postojećeg stanja o provedbi UN rezolucije 1325 u općini Ilijaš pokazala je da postoje brojni problemi vezani za sigurnost žena i djevojčica, koji su isti ili slični kao i u drugim jedinicama lokalne samouprave u BiH. Kao najveći problemi koji ugrožavaju sigurnost zajednice navedeni su: nasilje na osnovu spola, uključujući i porodično nasilje, vršnjačko nasilje, ekonomska nesigurnost žena zbog nezaposlenosti i samo djelomično infrastrukturni problemi (loša rasvjeta i linije saobraćaja) koji u većoj mjeri pogađaju žene i djevojčice nego muškarce i dječake.

Na osnovu nalaza i preporuka provedene analize, ustanovljena su tri glavna prioriteta djelovanja za unaprijeđenje ravnopravnosti spolova i sigurnosti građana i građanki u općini Ilijaš, kao što su:

- Uspostavljanje institucionalnog i pravnog okvira za ravnopravnost spolova u općini Ilijaš
- Podizanje svijesti stručne i šire javnosti o pitanjima rodne ravnopravnosti i važnosti unaprijeđenja sigurnosti žena i djevojčica u lokalnim zajednicama
- Povećanje prilika za socio-ekonomsko osnaživanje žena na području općine Ilijaš, posebno u njenim ruralnim dijelovima

Na osnovu prepoznatih prioriteta postavljeni su i ciljevi lokalnog Akcionog plana za provedbu UN Rezolucije 1325 u općini Ilijaš. U nastavku teksta slijedi kraća analiza stanja i obrazloženje za djelovanje po svakom pojedinom prioritetu, odnosno postavljenom cilju.

1. Uspostavljanje institucionalnog i pravnog okvira za ravnopravnost spolova u općini Ilijaš

Osnovni preduslov za rješavanje pitanja sigurnosti građana i građanki sa aspekta ravnopravnosti spolova je postojanje i funkcionisanje institucionalnog i pravnog okvira. Kao što je navedeno u prethodnom dijelu teksta, Bosna i Hercegovina ima veoma dobro razvijene institucionalne mehanizme i pravni okvir za postizanje ravnopravnosti spolova na državnom i entitetskom nivou, ali kada su u pitanju lokalne zajednice situacija je veoma neujednačena. U nekim lokalnim zajednicama, općinske komisije za ravnopravnost spolova su veoma aktivne, sarađuju sa državnom Agencijom za

ravnopravnost spolova i entitetskim gender centrima i uključene su u različite aktivnosti i projekte međunarodnih organizacija. Međutim, to nije slučaj i sa općinom Ilijaš. Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge Općinskog vijeća Ilijaš, postoji samo formalno i ne poduzima nikakve aktivnosti vezane za ravnopravnost spolova. Potrebno je uticati na veću opredijeljenost Općinskog vijeća za javne politike koje doprinose stvarnoj ravnopravnosti između žena i muškaraca.

Pitanja ravnopravnosti spolova su nikako ili u veoma maloj mjeri integrisana u dokumente koji regulišu rad općinskih organa, kao i u općinske strateške dokumente u Ilijašu. Nisu razvijeni stručni kapaciteti za primjenu standarda ravnopravnosti spolova u radu lokalne uprave. Evidentno je odsustvo odgovornosti za primjenu Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Veoma je bitno istaknuti da je Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini svojim odredbama obavezao jedinice lokalne samouprave da osiguraju mjere i mehanizme kojim će se postići odgovarajući nivo ljudske sigurnosti bez obzira na spol, kao i zaštitu svih građana od mogućih vidova zastrašivanja, diskriminacije, i nasilja zasnovanog na spolu. Da bi se unaprijedila sigurnost građana u lokalnoj zajednici (lična, ekonomska, zdravstvena, politička, sigurnost hrane, sigurnost životne sredine, sigurnost zajednice) važno je da se nijedna osoba ili grupa osoba, na osnovu pripadnosti određenom spolu ne može staviti u neravnopravan položaj.

Zastupljenost žena na mjestima donošenja odluka o pitanjima razvoja i unaprijeđenja općine Ilijaš, uključujući i pitanja sigurnosti građana/ki nije na zadovoljavajućem nivou. Potrebno je uključiti više žena u sve sfere društvenog života, a posebno u politiku i donošenje odluka u tijelima lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast i političke stranke.

2. Podizanje svijesti stručne i šire javnosti o pitanjima rodne ravnopravnosti i važnosti unaprijeđenja sigurnosti žena i djevojčica u lokalnim zajednicama

Analiza situacije pokazala je odsustvo razumijevanja principa ravnopravnosti spolova, odnosno prepoznavanja važnosti integrisanja ovih principa u definisanju, sprovođenju i ocjeni politika i aktivnosti koje provodi Općina. Zbog toga je veoma važno raditi na podizanju svijesti stručne i šire javnosti, što podrazumijeva edukativno promotivne aktivnosti u cilju razbijanja stereotipa, ohrabrivanja žena da se bave političkom djelatnošću, poboljšanje saradnje žena iz političkih partija, gender institucionalnih mehanizama i nevladinih organizacija, te edukaciju i senzibiliziranje izabranih vijećnika/ca o ženskim pravima i ravnopravnosti spolova.

Očekivani rezultat promotivnog djelovanja i razbijanja stereotipa je, prije svega, povećano učešće žena na mjestima donošenja odluka u općini Ilijaš. Žene generalno ostavljaju utisak nezainteresovanosti, ali i nesigurnosti da se bave politikom. Zbog toga je potrebno raditi na osnaživanju žena, posebno pripadnica političkih partija, jačanju njihovog samopouzdanja i međusobne podrške, te pojačati kampanje za promociju žena kandidatkinja pred lokalne izbore. Pored toga potrebno je organizovati obuke vijećnika/ca u Općinskom vijeću i drugih donosioca odluka u lokalnoj

samoupravi, o važnosti ravnopravnog učešća žena i muškaraca. Veoma je važno uključivanje obrazovnih institucija i medija.

Za unaprijeđenje sigurnosnog položaj žena u lokalnoj zajednici potrebno je ostvariti bolju koordinaciju između institucija, policije i građana, te na različite načine educirati građane/ke o pitanjima ugrožavanja sigurnosti, svih oblika nasilja i diskriminacije na osnovu spola. Pojačane mjere za suzbijanje ovih pojava moraju uključivati kako medijske kampanje, tako i kontinuirane obuke specijalizovanih kadrova, uključujući i policiju i centre za socijalni rad, obrazovne i zdravstvene institucije, dakle sve nadležene subjekte zaštite. Kao i u drugim lokalnim zajednicama i u Ilijašu je uočen problem nedovoljne saradnje između nevladinih organizacija i nadležnih institucija. Za unaprijeđenja sigurnosnog položaja žena i djevojčica potrebno je jačanje saradnje i koordiniranog pristupa nadležnih institucija, tijela i nevladinih organizacija, te ukoliko već ne postoji, potpisati Protokol o saradnji.

3. Povećanje prilika za socio-ekonomsko osnaživanje žena na području općine Ilijaš, posebno u njenim ruralnim dijelovima

Veliki problem koji ugrožava sigurnost žena i djevojčica, je ekonomska nesigurnost, jer su žene mahom nezaposlene pogotovo u ruralnim sredinama, gdje postoji veliki broj neobrazovanih i nezaposlenih žena. Prema mišljenju jednog od ispitanika na području općine Ilijaš ima mnogo samohranih majki, te raseljenih lica iz istočne Bosne i Krajine, kao i šehidskih porodica. U takvim okolnostima žene su u posebno teškom socio-ekonomskom položaju, što doprinosi njihovoj povećanoj ranjivosti.

Kao što je bilo i za očekivati, prisutna je stereotipna podjela na muška i ženska zanimanja. Pored toga uočena je nesigurnost, ali i nedovoljna zainteresiranost žena za rad na višim pozicijama, kao i za učešće u donošenju odluka. Potrebno je raditi na razbijanju ovih stereotipa, promociji i ohrabrivanju djevojčica da se, ukoliko žele, edukuju i prijavljuju i za poslove koji se tradicionalno smatraju isključivo muškim, uključujući i poslove u sektoru sigurnosti (policija, vojska, mirovne misije i sl.).

Za unaprijeđenje sigurnosnog položaja žena u općinama, potrebno je uvođenje novih radnih mjesta, bolja organizacija upošljavanja žena. To uključuje provođenje programa edukacije, dokvalifikacije i prekvalifikacije za žene, pružanje poticaja za pokretanje samostalnih biznisa od strane žena u ruralnim područjima, kao i druge inicijative u cilju smanjenja nezaposlenosti žena i povećanja konkurentnosti na tržištu rada u općini.

Ekonomsko osnaživanje, odnosno ekonomska sigurnost i neovisnost žena će dovesti do njihove veće samostalnosti i samopouzdanja, što će doprinijeti smanjenju siromaštva među ovim kategorijama, pozitivno utjecati na njihove obitelji i društva, u kojem ove obitelji žive u cjelini, prevenciji nasilja, te u konačnici, povećanju stepena svih drugih oblika sigurnosti žena u lokalnoj zajednici.

5. LOKALNI AKCIONI PLAN (MATRICA LOGIČKOG OKVIRA)

Osnovni cilj: unaprijeđenje sigurnosti građana i građanki u lokalnim zajednicama kroz primjenu UN Rezolucije 1325 na lokalnom nivou

Specifični cilj	Aktivnost	Očekivani rezultat	Pokazatelj provedbe	Nosilac odgovornosti	Partneri	Rok provedbe	Izvor finansiranja
1. Uspostavljanje institucionalnog i pravnog okvira za ravnopravnost spolova u općini Ilijaš	1.1. Utvrđiti i jasno definisati dužnosti i obaveze vezane za promociju i unaprijeđenje ravnopravnosti spolova unutar mandata Komisije za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV Ilijaš (u daljem tekstu Komisija)	Unaprijeđen rad i ojačani kapaciteti Komisije za sistemski rad na postizanju ravnopravnosti spolova u lokalnoj zajednici	Broj sastanaka Komisije Broj pokrenutih i provedenih inicijativa i aktivnosti na promociji ravnopravnosti spolova (od strane Komisije) Izveštaji o radu Komisije	Općinsko vijeće Ilijaš, Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš	Gender Centar Vlade Federacije BiH	2016.	Općina Ilijaš (sredstva neophodna za naknade članovima Komisije za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš)
	1.2. Organizovati obuke za organe lokalne uprave o uvođenju principa ravnopravnosti spolova i ravnopravnom učešću u donošenju odluka	Povećano znanje i kapaciteti za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u odlučivanje i rad lokalne samouprave	Broj održanih obuka Stepen primjene stečenih znanja	Općina Ilijaš	Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš, Gender Centar Vlade FBiH, nevladine organizacije	2016.	Općina Ilijaš 20%, Donatorska sredstva 80%
	1.3. Usklađivanje	Izmjenama i dopunama	Broj usklađenih dokumenata	Općina i OV Ilijaš	Gender Centar Federacije	2016-2017.	Općina Ilijaš (sredstva

	dokumenata koji regulišu rad općinskih organa, kao i općinskih strateških dokumenata sa Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH (kao preduslov za postizanje stvarne ravnopravnosti spolova)	općinskih dokumenata u skladu sa ZoRS, utvrđuju se jednaka prava žena i muškaraca da se kandiduju za javne funkcije, te ravnopravno učestvuju u vođenju javnih poslova i donošenju odluka	Broj izmjena i dopuna usvojenih od strane OV Ilijaš		BiH,		neophodna za naknade članovima Komisije za Statut i propise i Komisije za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš)
	1.4. Donijeti odluku/deklaraciju o ravnopravnosti spolova u lokalnoj zajednici i/ili program mjera za postizanje ravnopravnosti spolova u lokalnoj samoupravi	Osiguran sistemski rad na primjeni normativno-pravnih standarda za ravnopravnost spolova od strane Stručne službe Općinskog vijeća i nadležne općinske službe u saradnji sa Komisijom za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš	Broj pokrenutih i provedenih inicijativa i aktivnosti na postizanju ravnopravnosti spolova u skladu sa odlukom/ deklaracijom Stepen primjene normativno-pravnih standarda za ravnopravnost spolova	Općina i OV Ilijaš,	Gender Centar Federacije BiH	2016—2017.	Nisu potrebna budžetska sredstva
2. Podizanje svijesti stručne i šire javnosti o	2.1. Organizovanje promotivnih događaja (medijskih kampanja, radio i	Otklonjeni tradicionalni pristupi položaju žena u društvu, neravnopravan	Broj provedenih kampanja, radio i TV emisija,	Općina Ilijaš	Gender centar Federacije BiH, Komisija za zaštitu ljudskih prava,	kontinuirano	Općina Ilijaš 10% Dontorska sredstva 90%

pitanjima rodne ravnopravnosti i važnosti unaprijeđenja sigurnosti žena i djevojčica u lokalnim zajednicama	TV emisija i drugih promotivnih aktivnosti) s ciljem razbijanja stereotipa o rodnoj ravnopravnosti, te promocije rodne ravnopravnosti u sektoru sigurnosti (sa naglaskom na sigurnost lokalne zajednice)	tretman muškaraca i žena, te predrasude o učešću žena u sektoru bezbjednosti	članaka, promotivnih materijala		ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš, nevladine organizacije, lokalni mediji,		
	2.2. Organizovanje obuka za vijećnike/ce u Općinskom vijeću, donositelje/ice odluka, uposlenike/ce općinske administracije, čelnike/ce političkih stranaka, o značaju ravnopravnosti spolova u privatnom i javnom životu, uključujući i sektor sigurnosti	Osposobljenost i obavezivanje lokalnih organa na priznavanje jednakih prava žena i muškaraca za kandidiranje za javne funkcije, da budu izabrane ili imenovane, da sprovode lokalne politike, priznavanje prava žena i muškaraca da ravnopravno učestvuju u vođenju javnih poslova uključujući i obezbjeđenje sigurnosti građanki i građana	Minimalno po dvije obuke za sve spomenute grupe	Općina Ilijaš	Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge OV-a Ilijaš, Gender centar FBiH	2016-2017.	Općina Ilijaš 10% Donatorska sredstva 90%
	2.3 Obuke za jačanje kapaciteta i saradnje	Podizanje nivoa svijesti stručne i šire javnosti o	Broj obuka, sastanaka, radionica,	Općina Ilijaš	Gender centar FBiH, institucije/usta	kontinuirano	Općina Ilijaš 10%, Donatorska

	na prevenciji i suzbijanju svih oblika nasilja i diskriminacije zasnovanih na spolu (relevantnih uposlenika/ca općine Ilijaš, policije, pravosuđa, centara za socijalni rad, zdravstvenih ustanova....)	važnosti unaprijeđenja sigurnosnog položaja žena. Smanjenje svih pojavnih oblika rodno utemeljenog nasilja, zastrašivanja i diskriminacije	javnih kampanja, tematskih radio i TV emisija		nove-subjekti zaštite žrtava nasilja, lokalne radio i TV stanice, nevladine organizacije		sredstva 90%
	2.4 Suradnja sa obrazovnim institucijama i medijima u edukativnim i promotivnim aktivnostima o značaju rodne ravnopravnosti i unaprijeđenja sigurnosti žena	Provođenje rodno senzitivne politike u svim školskim aktivnostima, programima i politikama Razvijanje i podizanje nivoa svijesti kod građana uopće (putem medijskih sadržaja)	Održana po dva predavanja ili seminara u svim školama za nastavno osoblje i učenike Najmanje dva gostovanja uživo tijekom godine u radio emisijama na temu rodne ravnopravnosti i sigurnosti	Općina Ilijaš	Gender centar FBiH, obrazovne institucije, medijske kuće, nevladine organizacije	2016-2017.	Donatorska sredstva
3. Povećanje prilika za socio-ekonomsko osnaživanje žena na	3.1. Konsultativni sastanci lokalne uprave sa kantonalnom Službom za zapošljavanje,	Obavezivanje lokalne samouprave na koordinaciju i suradnju sa relevantnim instucijama i	Najmanje dva konsultativna sastanka u cilju razmjene informacija i definisanja mogućnosti	Općina Ilijaš	Kantonalna Služba za zapošljavanje, Privredna komora, Obrtnička komora	2016.	Nisu potrebna budžetska sredstva

području općine Ilijaš, posebno u njenim ruralnim dijelovima	Privrednom komorom, Obrtničkom komorom, i drugim	ustanovama u cilju postizanja ekonomske sigurnosti žena	zajedničkog djelovanja				
	3.2. Podrška programima edukacije, stručne dokvalifikacije i prekvalifikacije žena, te unaprijeđenje poduzetničkih vještina žena	Unaprijeđena specifična i praktična znanja i vještine nezaposlenih žena za pokretanje start up poduzeća, tehnološki intenzivnih pothvata, franšiza itd. (a u skladu sa realnim potrebama tržišta rada)	Broj i vrsta održanih, obuka, seminara Broj žena obuhvaćenih programima dokvalifikacije i prekvalifikacije	Općina Ilijaš	Privredna komora Kantona Sarajevo Zavod za zapošljavanje, nevladine organizacije	2017.	Općina Ilijaš 10%, Privredna komora 10%, Donatorska sredstva 80%
	3.3. Podrška programima poticaja poduzetništva žena, registrowanju i održivosti obrta i srodnih djelatnosti u vlasništvu žena	Povećanjem broja poduzetničkih inicijativa žena i uspostavljanjem modela sufinansiranja ženskog poduzetništva, povećana je ukupna zaposlenost žena na području općine Ilijaš	Broj samostalnih obrta i privrednih subjekata registrowanih od strane žena	Općina Ilijaš	Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	2017.	Općina Ilijaš 10%, Donatorska sredstva 90%
	3.4. Promocija i plasman tradicionalnih proizvoda žena (ručni radovi, prehrambeni proizvodi i sl.)	Izrađen promotivni katalog tradicionalnih prozvoda; proizvodi i usluge predstavljeni široj javnosti	Broj distribuiranih promotivnih kataloga; Broj sajмова za promociju i	Nevladine organizacije, udruženja žena	Općina Ilijaš, Privredna komora Kantona Sarajevo	2016-2017.	Općina Ilijaš 10%, Privredna komora 10%, Donatori 80%

			plasman proizvoda žena				
	3.5. Provođenje informativne kampanje o mogućnosti uključivanja žena u poduzetništvo	Povećan nivo informiranosti žena o pravnom okviru, izvorima finansiranja, stanju i njihovim pravima na tržištu, procesu registrowanja vlastitog biznisa	Broj i vrsta informativnih aktivnosti (okrugli stolovi, informacije putem štampanih i printanih medija, web stranica i informativnih materijala)	Općina Ilijaš	Nevladine organizacije, mikrokreditne organizacije, banke	2016.	Općina Ilijaš 10%, Donatori 90%

6. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

Period 2016-2017. godine je vremenski okvir u kome se planira implementacija Lokalnog akcionog plana za primjenu UN Rezolucije 1325 na području Općine Ilijaš (LAP UNR 1325). Općinsko vijeće Ilijaš kao najviše predstavničko tijelo je tijelo koje će nakon propisane procedure u skladu sa Poslovníkom Općinskog vijeća, donijeti Odluku o usvajanju LAP-a UNR 1325. Isti će nakon usvajanja biti objavljen na web stranici općine Ilijaš, info-desku, te službeno dostavljen relevantnim ustanovama i institucijama BiH između ostalih Agenciji za ravnopravnost spolova BiH, Gender centru Federacije BiH.

Glavni nosilac aktivnosti u sprovođenju i praćenju Lokalnog akcionog plana za primjenu UN Rezolucije 1325 na području općine Ilijaš su relevantne općinske strukture-uposlenici/e općinske administracije, koji rade na poslovima vezanim za projekte i razvoj u općini Ilijaš. Osim glavnih nosilaca u realizaciju Akcionog plana uključit će se Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge Općinskog vijeća Ilijaš, nadležne institucije i ustanove za zaštitu sigurnosti građana i građanki i ostvarivanje njihovih prava, nevladine organizacije sa područja općine, te Gender centar Federacije BiH. Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge pri Općinskom vijeću će pružiti svu neophodnu pomoć i saradnju, te će biti jedan od nosilaca ili partnera u implementaciji Plana, kao i u ostalim planovima koje je usvojilo ili došlo do postupka usvajanja na Općinskom vijeću.

Općina će imenovati tim, odnosno tijelo koje će koordinirati procesom, a službenici i službenice pojedinih službi će davati svu neophodnu stručnu pomoć i podršku neophodnu za realizaciju Plana. U proces provođenja Plana će biti aktivno uključeni konsultanti u cilju stručne podrške u određenim segmentima, neformalne grupe građana i građanki, kao i svi ostali zainteresovani subjekti u zavisnosti od aktivnosti/projekata koji će se implementirati kako bi se ravnopravnost spolova i sigurnost žena i djevojčica u gradu poboljšala.

U toku realizacije LAP-a, koordinacioni tim će u saradnji sa Komisijom za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge, pripremati polugodišnje/godišnje izvještaje prema Općinskom vijeću Ilijaš i načelniku općine. Izvještaji će sadržavati informacije o napretku u provođenju utvrđenih aktivnosti Plana, te procjenu uspješnosti ostvarivanja zadanih ciljeva.

Osnova za praćenje je sam LAP, kroz koji će sagledati stanje poštivanja zakonskih propisa koji uređuju oblast ravnopravnosti spolova, kao što je Zakon o ravnopravnosti spolova BiH te međunarodni standardi za postizanje ravnopravnosti spolova. Praćenje realizacije aktivnosti iz LAP-a, je veoma složen i kontinuiran proces koji iziskuje obavezu svih aktera uključenih u isti na međusobnu

saradnju, koordinaciju, dostupnost informacija i protok informacija, što se može prikazati kroz korake: prikupljanje podataka, analiza ili vrednovanje, izvještavanje i korištenje nalaza analize.

Zbog toga je predviđeno uključivanje svih nadležnih institucija i ustanova, resornih ministarstava, javnih preduzeća, udruženja koja se bave pitanjima ravnopravnosti spolova, međunarodnih organizacija, u zavisnosti od interesa i pojedinačnih aktivnosti. Evaluacija će se provesti jednom godišnje, gdje će se koristiti dobiveni podaci, izvršenje planiranih aktivnosti, efekti od njih kao i nastale institucionalne promjene što je jako bitno.

Godišnji izvještaj o realizaciji LAP-a, će Komisija za zaštitu ljudskih prava, ravnopravnost spolova, predstavke i prijedloge u formi Informacije o provođenju LAP-a podnijeti Općinskom vijeću, na zadnjoj redovnoj sjednici Vijeća. Poželjno je da se Izvještaj, prije podnošenja, prezentira široj javnosti (putem web stranice općine Ilijaš, info-deska, javne tribine , okruglog stola i slično).